

«POBL VREIZH»

B.P. 304

29273 BREST-CEDEX

Koumanantou

Boutin : 10 lur

Skoazell : adaleg 20 lur

C.C.P. 2746-79 Rennes

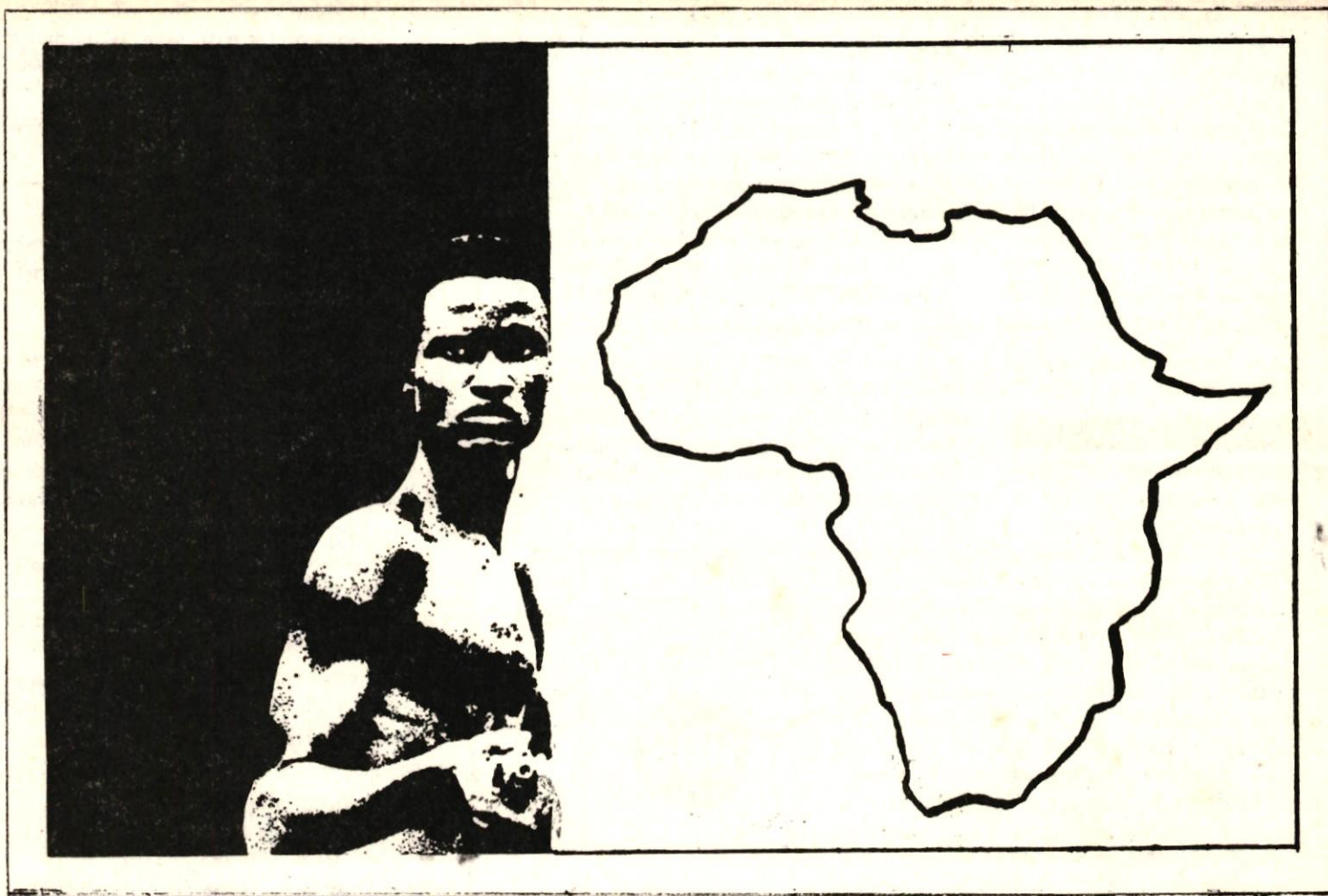
MEURZH 1976

NIV. ~~76~~ 74

1 LUR

POBL VREIZH

TROUS HA BRESEL EN AFRIKA !

(gweloud pajenn 3)

E-BARZH UDB EMA TOLPET AR VRETONED A FAOTA DEHE E VEHE LIBR O FOBL

Aet eo kalz àr-raog an emgann kulturel e-pad ar misioù tremenet. Chemel a ra neoazh ar gudenn kulturel, ur gudenn bolitikel. Pa weler gouarnamant ar Frañs é tisprisiñ kulturioù pobloù ar Frañs, pa weler mEMP ne oui paotred ar gouarnamant netra diàrbenn ar c'hulturioù-se, nend eus ket a voud souezhet e gwirionez, pa ouier pesort tud eo ar re a zo e penn an traoù. Sellomp doc'h Chirac, mar karet. Petra en deus lâret ? Lâret en deus n'eo ket possubl lakad ar brezhoneg da voud hañval doc'h ar yezhoù bew arall e-barzh ar skolioù, pendeogwir n'eo ket e brezhoneg an heni e vez gwerzhed ar varc'hadourezh d'ar Russed pe d'an Amerikaned ! Kement-se a ziskouez pesort den eo an heni a zo kentañ ministr ar Frañs : un den eo ha n'eo mad ewitoñ nemed ar pezh a c'heller gounid argant getoñ, ar pezh a zo rañtabl. James ne sell Chirac doc'h traoù arall ; n'eo ket nec'het ged kultur ar Vretoned, ha neoazh stag ema ar c'hultur-se doc'h buhez hon pobl.

Boud 'zo kalz tud e-mesk ar Vretoned hag a oui kement-se ; faotañ 'ra dehe kann ewid ma vo graet ul lec'h a-fesson d'ar brezhoneg ha da gultur Breizh e-barzh hon bro. Mes red eo, red mad stagiñ an emgann kulturel doc'h an emgann politikel, rag, ma'h eus bet graet bresel d'ar brezhoneg ha ma vezer bremañ é klask e vougiñ, ewid mad, kement-se a venn lâred ema Breizh ur c'holoni, hag e vez gwasket àrnehi ged kapitalisted ar Frañs (ha re Vreizh iwe, daousto mar nend eus ket kalz anehe) ha ged re an Europ, ha re an Amerik.

Setu ema red kann àr oll an dachennoù àr-un-dro. Ne vo roet ul lec'h a-fesson d'ar brezhoneg ha da gultur Breizh er vro-mañ, nemed pa vo diasezet ar sossialism e Breizh.

Hag ewid diaseziñ ar sossialism, ema red gouied mad ar pezh a glasker ober. Gweled a raomp, hiziv an deiz, strolladoù politikel a Vreizh é voned d'an dias, dre ma ne ouiont ket dre just ar pezh a glaskont, ha daousto dehe lâred ur sort eh int sossialist. Nend eus ket gwerso ema bet savet ar FASAB, ged pewar strollad : nend eus mui nemed daou anehe e-barzh. Aes a-walc'h e oa d'an dud kompren ne c'hellhe ket ar FASAB chemel en e sav ged strolladoù ken laosk ha ken bresk ha SAV, «Stourm Breizh» hag ar CAB. Ha ne lârimp ger ebed a-zivoud ar pewarved strollad, ar PCB ; hennan n'eo ket bet gwelet james ewid gwir àr al leurenn bolitikel, ha bremañ ema aet e moged, 'pechañs : ne vez ket mui komzet anehoñ...

Tamall ar stourmerion a zo aet e-barzh ar strolladoù-se n'eo ket un dra d'ober, 'vel reson, mes red eo disklêriñ pegen gwan, pegen dister, eo ar strolladoù-se ha pegen berr skiant politikel ar re a zo er penn anehe : ober a raont en o skridoù ged gerioù ag an tu kleiz, mes n'o deus james naket frammet a-fesson o strolladoù, 'vel ma weler frammet ar strolladoù a zo demokratel ha sirius.

UDB zo ur strollad hag ema red kontañ getoñ muioc'h-mui àr an dachenn bolitikel. Ur strollad sirius eo UDB : memb ar re a zo lakaet diaes geti ema red dehe ansav kement-se. Mes, ewid ober a Vreizh ur vro sossialist, mestr àrnehi hec'h-unan, dober he deus UDB ag an oll re o deus komprenet ne vo amzer-da-zoned ewid Breizh en diavaes ag ar sossialism.

Dober he deus UDB ag oll nerzh hag a oll feiz ar Vretoned douget d'ar sossialism : 'vel-se e tay pobl Vreizh a-benn, da voud ur wir bobl, unanet dorn-ha-dorn ged oll bobloù ar bed.

TROUS E BRO SANT-BRIEG

D'an 12 a vis Genver, labouradeg an D.M.B. e Plerin zo bet ac'hubet gant he micherouresed.

En usin-se, e vese graet da gentañ traoù en ler hag e-kerz 1972, e oa bet prenet gant ar SAVEBAG, ur «société» all deus kostez Tours hag a ra malisennoù dreist-holl. Beteg 1975, e seblante an traoù mont war wellaad ewid renerien *Savebag*, rag ouzhpenn kaoud 70 micheroures e Plerin, o doa savet ul labouradeg all e Pordig ha krouet 45 implij all.

E keit-se e oa bet krouet iwez gant ar micherouresed ur gevrenn C.G.T. a rae berzh. Evel-just, se ne blije ket da bennoù bras ar *Savebag* o doa aon e vije bet astennet kement-mañ e barzh o usinioù all.

E mis Du 1975, heb lâred d'ar «Comité d'entreprise» ar *Savebag* a gass keloù da 44 micheroures e vo tennet o labour digante e mis Genver en desped da zisali an «Inspection du Travail».

Goude-se, ar renerien o doa diviset serriñ labouradeg Plerin, hag adsevel anezi e lec'h all, ha n'em zisober deus ar 70 michoures e oa e Plerin.

Bremañ ar michouresed o deus ac'hubet an usin, harpet ewid-se gant ar CGT, CFDT, FEN, ha gant ar strolladoù deus an tu kleiz ha sikouret gant tud Sant-Brieg a oar re vad petra eo «Politikerezh ekonomikel» ar gouarnamant e Breizh.

Ar micherouresed-se a zo e sell-mad :

- Kass ar renerien dirag al les-varn
- Goulenn ferm digant ar gouarnamant klask diskoulmoù d'ar c'hudennoù-labour a zo e Breizh bremañ.

Kevrenn Sant-Brieg

GERIOU

N'INT KET ANAVEZET EN OLL RANNYEZHOU

: **tolpet** : bodet ; **àr** : war (àr-raog, àr-un-dro) ;
chemel : chom ; **memp** : memes ; **ne oui** : ne oar ; **diàrbenn** : diwar-benn ; **nend eus ket a voud souezhet** : n'eus ket da vezañ souezhet ; **boud** : bezañ ; **arall** : all ; **hañval** : heñvel ; **ged, getoñ, geti** : gant, gantañ, ganti ; **neoazh** : koulskoude ;
boud zo : bez ez eus, bezañ zo ; **ul lec'h** : ur plass ;
é klask : o klask ; **kement-se a venn lâred** : kement-se a sinifi ; **àrnehi** : warni ;
gouied : gausoud, goud ; **a Vreizh** : eus Breizh ;
é voned d'an dias : o vont d'an traoù ;
ur sort : memes-tra ; **nerid eus ket gwerso** : n'eus ket pell zo ; **a-zivoud** : diwar-benn ;
pechañs : mechañs ; **'vel reson** : evel-just ;
ag an tu kleiz : eus an tu kleiz ; **naket** : kennebeud ; **dober** : ezomm (afer).

GERIOU DIAES DA LOD :

kudenn : problème ; **kann** : se battre ; **strollad** : parti, organisation ; **frammet** : structuré.

AR BED

en-dro dimp

SICCNA SANT-MALO

Studiet eo bet gant *Kusul-Seweniñ UDB*, bodet e Karaes d'ar 15 a vis Genver 1976, stad labourerien SICCNA Sant-Malo, hag a zo en dilabour teknikel, deg mis 'zo bremañ. Goude m'eo yac'h ar stal, ema ar kapitalisted vras en soñj da serriñ anezi. 450 den a'n em gavfe heb labour, heb kontañ ar re 'zo o labourad en usinoù all a bourvez dañvez d'ar SICCNA.

Kement-se a laka war-wel ar politike-rezh dilojañ industrioù Breizh a zo o ren e reus e peb lec'h : ar boteier-ler e FOUGERES, Donval e ROSPORDEN, *Sogemat* en ORIENT, *Savebag* e PLERIN, pri-gwenn BERRIEN, *AOIP* MONTROULES ha GWENGAMP !

P'ema stad ekonomiezh ar vro war fallaad evelse, e c'houlenn UDB digant labourerien Breizh, en em unaniñ ewid difenn o interestoù.

KENDALC'H ETREKELTIEG 76

«Kendalc'h Etre-Keltieg 76» a vezo dalc'het en Enes-Vanaw eus an 19 d'ar 24 a vis Ebrel.

Kaos a vo er c'hendalc'h eus dazont ar broioù keltieg er bloawezhioù 80.

Ur vro gaer-tre eo Bro-Vanaw, hogen leun a Saoson eo e-pad an hañv. Plijussoc'h eo da weloud da Bask ewid galloud kejañ gant tud ar vro.

Ne vo ket kendalc'h Manaw unan bras moarvad. Koulskoude, e vefe mad ez afe un toullad Bretoned ase da anavezoud ar vro ha daremprediñ gant kelted all a beb bro.

E soñj ema ar C'hendalc'h da aosañ ar veaj ewid ur pris deread, war-dro 340 lur gall ha martese nebeutoc'h ewid ar re dindan 21 bloaz.

Ewid diskleriadurioù hiroc'h, skrivañ da :

«Kendalc'h Keltieg» - L. CHAPEL
Roc'h ar Bleiz - 29210 MONTROULES

AR MARW D'AN DORFEDOURIEN PE NANN ?

Heuget omp bet gant ar pezh a zo bet kontet deomp goude marw ar paotrig bihan *Fulup* lac'het gant un den yaouank a 24 vloaz o klask argand a beb tu. Spontet omp bet ouzhpenn gant an doare implijet gant ar muntre pa ne oa nemed disfiziñs warnañ.

Ur vezh eo gweled tud, o vewañ laouen er bed kapitalist, sevel digarezioù dispar a-du gant pe a-eneb d'ar gondaonidigezh d'ar marw. Kirieg int d'an torfedoù. Ne lavaromp ket da doud an torfedoù peogwir e vo bepred traoù fall keit ha ma vo gwased ha maouesed war an douar. Kirieg int d'o niver kresket koulskoude.

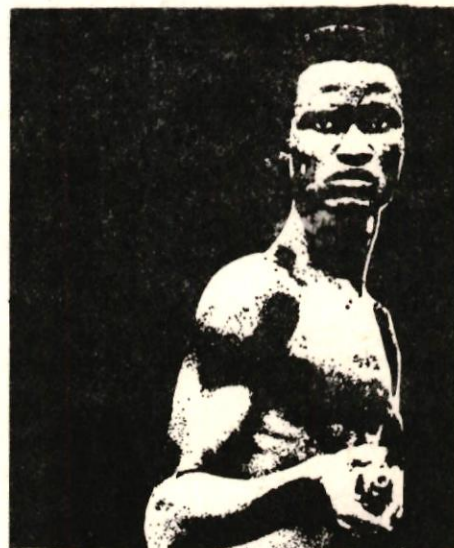

Piw a ro skouerioù spontus ma ne vez ket ar re binwidikañ o tagañ yec'hed al labourerien, o c'hoari gant o buhez, o c'hoari gant buhez ar vugale zoken, o kass-degass o argand brein a-dreus bevennoù ar broioù ? Piw a les da verwel milionoù a dud eus an «*Trede Bed*» ? Piw a zo oc'h ober gant ar vuhez er breselioù (Vietnam, hag all) ? Piw a sav filmoù, leorioù, sonerezh, hag all o lakaad techoù euzhussañ ar c'horv da ziwan, dreist-holl an daerijenn (ar rustoni) hag an hudurniezh ? Piw en deus tennet, diouzh hor skolioù, skiant ar Vad hag an Divad hon eus ezhomm muioc'h eged biskoazh gant ar vuhez diroll lakaet dirag hon daoulagad herwez bolontez ar skrape-rien-argand ?

Daoust hag ez eo ur souezh gweled tud gwan, distur, diren o veskañ ar gwir gant skeudennoù dreist-natur an arvestoù ? Ne vo ket gwelloc'h an traoù, keid ha na vo ket flastret rouantelezh an argant ha roet e lec'h d'ur vuhez graet ewid al labourerien...

AN IMPERIALISTED EN AFRIKA

Trous ha bresel adarre e peb korn eus Afrika. Ema kolonioù diwezañ an Douar-bras o klask bezañ dieub, pezh n'eo ket aes dre ma klask an Imperialisted chom, krog er vro, mod pe vod ; en ur sikour emsavioù levesonet gante, en ur lesel soudarded, pe c'hoazh en ur bremañ mengleuzioù pe douar da sevel kampoù ewid touristed ponner o yalc'h.

Ouzhpenn-se, o deus graet berzh sioù imperialisted Europa e-toues meur a rener stad en Afrika. Ne gomzomp ket hebken eus Afrika ar C'hreisteiz, med iwez eus ur vro evel ar Marok. Roue ar vro-mañ a zo heñvel-rik eus e vistri gozh : ar C'hallaoued. Klask a ra kolonisañ ar bobl Sahraoui ha teurel e grabanoù war mengleuzioù fosfat Sahara ar C'hornog.

En Angola e seblant bezañ trec'het an M.P.L.A. (*Strollad eus an tu kleiz ewid dieubidigezh an Angola*) war ar strolladoù all, harpet gant an Amerikaned, gant Afrikaned ar C'hreisteiz ha gant gopr-soudarded eus Europa.

E Djibouti, e c'houlenn an darn vrasañ eus an dud dieubidigezh ar vro. Hogen, n'eus ket kalz a bres war Vro-C'hall da lesel pobloù Aochoù ar Somali da ren o-unan o aferoù. Setu ez eus bet trous hag e vo c'hoazh moarvad dre ma kresko leveson an F.L.C.S. (*Talbenn ewid dieubidigezh Aochoù ar Somali*). Felloud a ra d'ar C'hallaoued miroud soudarded du-hont, sañsed ewid difenn ar vro eus he ameseien. Un digarez ha netra ken ! E gwirionez, n'eo ket gwall gontant ar Frañsisien o weloud brusunoù diwezhañ an «Unvaniezh C'hall» o lâred kaoc'h d'ar «Vamm-Vro».

Memestra, an traoù ewid pezh a sell ouzh Inizi Kommora. Teir enes war beder o deus krouet ur stad, unan aneze a zo chomet gall. Piw a oar just awalc'h penaos ha perag ?

Ase e weler mad o deus bolontez ar Broioù Imperialist da chom en Afrika stumm pe stumm, zoken ewid dastum brusunoù med aliessoc'h, ewid tennañ o mad eus pinwidigezh an Douar-Bras-se ha stourm eus an dispac'h hag a zo un dra red koulskoude ewid amzer da zont Broioù-Afrika.

PENNAD-KAOS

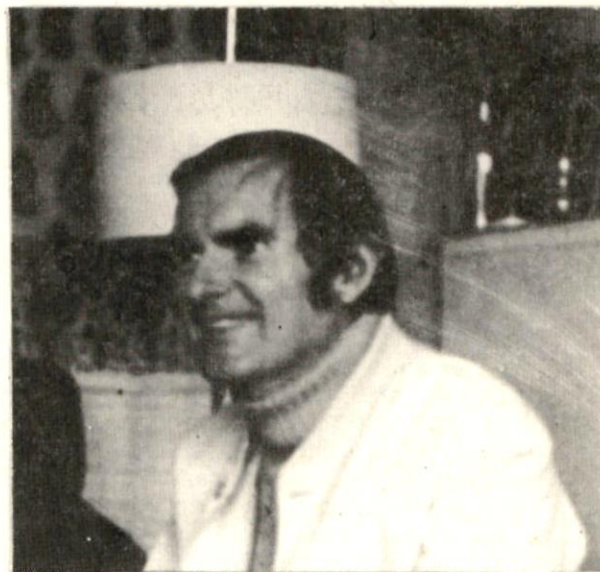
GANT...

PER AR BIHAN

MEROUR

AL LIAMM

Klic'hed Pobl Vreizh

Per ar Bihan

PV — Anavezet eo AL LIAMM gant kalzig a dud bremañ e Breizh pe d'an nebeutañ, e-toues ar re a ra war-dro ar brezhoneg pe a zo dedennet gant ar brezhoneg. Med ar pezh ne oar ket kalz a dud martese, eo pe da vare, pegoulz, ha gant piou eo bet savet AL LIAMM ?

P BIHAN — Ya, AL LIAMM 'zo bet savet e Paris gant Bretoned Paris neuse er bloavezh c'hwech'h ha daou-ugent da lavared eo goude ar bresel kasi diouzhtu. Ha ni oa un toullad re yaouank ha bountet omp bet gant ar re a rae war-dro ar gelaouenn SAV.

PV — Ya, bountet oc'h bet evel ma lavarit, med pere oa neuse ar palioù hag a oa o ren d'ar c'houlz-se ?

PB — D'ar mare e oamp troet un tamm war-du ar broioù Keltieg, neuse, hor boa bet soñj kaoud darempredoù ganto ; e niverenn gentañ AL LIAMM 'zo bet moulet pennadoù e kembraeg, en iwerzhoneg da skwer. Ha klasket on eus kaoud darempredoù gant an dud tramor, sañset o skoazellañ Breizh d'ar mare-se.

PV — Neuse, ho poa nebeud a lennerien e Breizh d'ar c'houlz-se ? Rag an dud a c'helle d'ar c'houlz-se kompren ar pennadoù embannet war al LIAMM a oa memestra ral o niver e-barzh ar vro ?

PB — Ya, eveljust, med, memestra, e-pad ar bresel e oa bet embannet kalz a vrezhoneg bez'oa tud oá gouest da lenn ha klask a raemp ivez adkavoud al lennerien a oa bet e-pad ar bresel d'ar c'helaouennoù hag ar re a oa bet a-raog zoken eveljust. Ar c'helaouennoù e-pad ar bresel a oa troet un tamm ispisial peogwir o doa an alamaned un tamm leveson warno.

PV — Neuse, daoust hag oc'h deut da adkavoud al lennerien a oa deuet d'ar brezhoneg e-pad ar bresel hag ouzhpennse da gaoud lennerien neuse ?

PB — Ya, eveljust hon eus kavet lennerien e-toues ar re a oa dedennet gant ar brezhoneg a-raog. Med tud a zo bet skoet gant ar bresel ha n'int ket bet staget ouzh ar yezh med reoù newez a zo deut eveljust.

PV — Daoust hag ar pennadoù a embannec'h d'ar c'houlz-se, stag tamm-pe-damm ouzh an emsav etrekeltieg a oa ar pezh a c'hortoze al lennerien newez ?

PB — Ya me'gred e oant. Da gentañ, hon eus moulet dreist-holl studiadennoù ha goude-se, omp en em droet muioc'h war-du al lennegezh. Herwez e plije muioc'h d'an dud lenn pennadoù lennegel eged studiadennoù d'ar mare-se. Neuse oamp en em lakaet da voulañ danevelloù ha barzhonegoù ha chomet eo AL LIAMM un tamm e-gis-se oc'h ober war-dro al lennegezh kentoc'h.

PV — Hag ewid dibab ar pennadoù, peseurt «kriterioù» a oa ganeoc'h d'ar c'houlz-se ? Talvoudegezh ar yezh da gentañ, pe hini an dañvez ? Ha peseurt dañvez neuse ?

PB — D'an derou, e gwirionez, ne gavemp ket kalz pennadoù hag hon eus o savet ni hon-unan ha ni, tud yaouank, ha ne oamp ket desket c'hoazh war ar yezh. Eveljust, ar brezhoneg ne oa ket dreist moarvad, rag ni oa o teskiñ ar vicher ha goude-se, tamm-ha-tamm, peogwir e kencalc'he ar gelaouenn memestra ez eus deut tud o doa muioc'h a vicher hag a skrive dereatoc'h, skrivagnerien e gwirionez, a zo deut tamm-ha-tamm.

PV — Daoust hag-eñ e c'hellit reiñ deomp un nebeud hanwioù e-toues ar skrivagnerien, brezhoneg mad ganto, hag o deus embannet studiadennoù, pennadoù pe barzhonegoù, e-barzh AL LIAMM. Pere eo d'ho menos ar re a oa ar gwellañ brezhoneg ganto ?

PB — Da skwer, Fañch Elies a zo deut buan a-walc'h hag a skrive ur yezh flour a-walc'h ha Youenn Drezen eñ ivez, a zo deut buan. Roparz Hemon, eveljust, an holl dud n'int ket a-du gant e yezh med memestra e vrezhoneg a zo talvoudus ha kalz a re all c'hoazh. Skrivagnerien anavezet evel Maodez Glanndour ha reoù all o deus kaset pennadoù : Kerlann, da skwer ; Kerlann ne skrive ket kalz, med skrivañ a rae mad pa skrive.

PV — Peseurt soñj a oa ganeoc'h p'ho peus klasket skrivagnerien hag e oa lakaomp gwelloc'h brezhoneg ganto ? Daoust hag e oa ewid ma lennfe ho lennerien pennadoù skrivet en ur yezh c'hlanoc'h pe neuse, daoust hag e oa se ewid lakaad tud all da lenn brezhoneg, tud ha n'o doa bet deskadurezh ebed en o yezh, pe zoken an daou assambles, martese ?

PB — Ya, kompren a ran. Ar gudenn a zo diaes awalc'h, rag ur pal hon doa : embann traoù deread, traoù mad zoken, hag o embann en ur yezh aes hag a vije komprenet gant ar muiañ possubl a dud. Hag ar pal-se a zo diaes ; an daou bal a zo kontrol an eil d'egile med klasket hon eus tizhoud an daou assambles hag en un doare omp deuet a-benn rag kontañ a reomp un toullad mad a goumananterien ha bepred ar pennadoù o deus ul live n'eo ket uhel-tre martese, med hag a zo deread.

PV — Dasout hag e c'hellit lavared deomp dre vras piw eo ho lennerien. Daoust hag int, dreist-oll, tud desket hag o deus studiet ar brezhoneg 'fell din lâroud ?

PB — A beb seurt tud hon eus, eveljust, med 'pezh a zo da venegiñ eo n'eus ket kalz, da skwer, a vicherourien e-toues al lennerien ha n'hon eus ket kalz kennebeud a beisanted, a-hend-all, hon eus kentoc'h kelennerien, skolaerien evel-just, hag implijidi, kenwerzhourien, tud e-gis-se hag, evel-just, kalz a studierien hag a zo o teskiñ pe o peurzeskiñ brezhoneg.

PV — Ya, aes eo kompren n'ho peus ket kalz, nag a vicherourien, nag a beisanted koumanantet d'ho kelaouenn, med krediñ a ra deoc'h e c'hellfe lakaad ar pezh a vez embannet peisanted pe labourerien da lenn e brezhoneg ? O c'houssoud mad eveljust eo diaes kenañ peogwir ne vez ket kelennet ar yezh.

PB — Ya, me 'gred memestra e vije kavet mad ganto 'pezh a vez embannet med siwazh, n'o deus ket desket lenn eveljust, diaes-tre e vije dezo lenn brezhoneg med me 'lâr un dra memestra, moarvad ma vije kalz deus al lennerien-se tud deus ar bobl, labourerien-douar, michourerien ha pesketourien, moarvad, e vije kemmet ar pennadoù a skrivomp.

PV — Setu ur goulenn e oan e soñj ober diganeoc'h : daoust hag e embannfec'h an hevelezh pennadoù ma ouife an holl lenn brezhoneg ?

PB — Ket, me 'gred e vije cheñchet.

PB — Ha gant peseurt hent ez afec'h kentoc'h ; peseurt hent a dalvezfe muioc'h ma vefe an darn-vrassañ deus al lennerien, tud o labourad pe war-ar-maes pe en usin ?

PB — Se zo diaes gousoud ha gousoud 'pezh o dije c'hoant an dud da lenn, med n'ousomp ket re, red 'vije neuse studiañ ha mont da c'houlenn diganto ha ni a c'houlenn bepred gant al lennerien 'pezh o deus c'hoant kaoud hag al lizhiri a zo niverus e-barzh AL LIAMM hag an dud a lâre 'pezh o deus c'hoant kaoud ha ni a heul ar menosiou a vez roet deomp, ni a bleg diouzh ar goulennou, neuse ar gelaouenn a vije disheñvel moarvad ha ni a vije red deomp kemmân.

PV — Martese, e vefe red goulenn gant an dud skrivañ o-unan, pe bremañ pe diwezatac'h pa ouio an dud lenn brezhoneg Daoust hag ho peus klasket ur wech bennag lakaad al lennerien o-unan da skrivañ ?

PB — Ya, eveljust, rag ni 'zo 'klask pennadoù rag n'eo ket ken aes se kaoud pennadoù. Ni a glask dija lakaad al lennerien o-unan da skrivañ, pezh a zo ur gudenn diaes all, rag an dud a oar skrivañ mad n'int ket niverus ; se 'zo ur vicher iwez, med dreist-oll e brezhoneg martese.

PV — Ya, kompren mad a ran.

PB — Neuse, un toullad mad a bennadoù hon eus, med red eo ober un dibab rag kalz a bennadoù n'int ket re vad.

PV — Ya, da lavaroud eo, o skrivañ brezhoneg n'eus ket a dud «dizesk». Gwechall e oa tud «dizesk» a save kanaouennoù pe gontadennoù.

PB — Ya, ya...

PV — Med ur goulenn stag deus ar goulenn-se : daoust, memestra, hag eo aesoc'h bremañ ober un dibab etre ar pennadoù a vez kenniget deoc'h. Da lâred eo, daoust hag ho peus bremañ, muioc'h a zañvez da embann ? Niverussoc'h ar pennadoù a vez kenniget deoc'h ?

PB — Pas kalz, hag e-pad ur mare, me gav din e oa muioc'h a dud o skrivañ. Bez e oa nebeutoc'h a dud a ouie lenn brezhoneg med muioc'h a skrivagnerien a oa.

PV — Da lavared eo, n'eus ket, tud newez, tud yaouank newez ewid kemer plass ar re a zo aet d'anaon, Jakez Riou, Youenn Drezen, hag ar re all.

PB — N'eus ket kalz ! Bez ez eus un toullad mad a skrive en un doare mad ; n'eus ket kemend-se c'hoazh a re yaouank. Menegiñ a ran **Piriou** da skwer, e-neus skrivet 'barzh AL LIAMM ; mibien **Ronan Huon** da skwer a skrive ha re **Per Denez**, med e gwirionez, e toues ar re yaouank, n'eus ket kemend-se a skrivagnerien. An dud o deus martese nebeutoc'h a amzer ewid skrivañ. N'ouson ket.

PV — Pe nebeutoc'h a c'hoant ? Ha koulskoude, ez eus muioc'h, bremañ, a dud yaouank desket war o yezh eged na oa e-pad amzer **Youenn Drezen** pe **Jakez Riou**. Penaos e c'heller neuse diskleriañ e vefe nebeutoc'h a dud o skrivañ brezhoneg ?

PB — Pemp kant mil lur kozh.

PV — Ped a dud 'zo oc'h ober war-dro ar gelaouenn ewid lakaad anezi da zont er-maes ?

PB — Pewar pe bemp oc'h ober war-dro. Un tamm skoazell hon eus memestra : tud ewid reizhañ ar pennadoù, kaoud koumananterien all. Lavaromp ez eus deg o labourad med pewar pe bemp o deus ar brassañ samm war o c'hein.

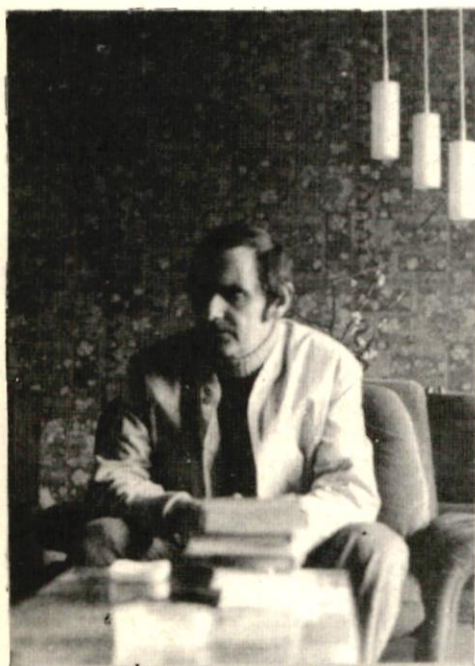
PV — Ewid ar pred ne santer ket e vefe red kemm e doare pe zoare ar gelaouenn ?

PB — Red eo cheñch memestra. Se 'zo red, rag red eo plegañ ouzh ezhommoù an dud ha selloud iwez ouzh buhez ar bobl, diaesterioù ar bobl un tamm, en notennoù da skwer, eo possubl kaoud hanw deus ar prederioù-se hag er barzhonegoù iwez a-wechoù memestra, al lennegezh a zo troet un tamm war-du an emgann med bremañ, al lennegezh a zo ur benveg er stourm.

PV — Just awalc'h. Daoust hag eo kresket niver al lennerien, lakaomp abaoe c'hwec'h pe seizh vloaz ?

PB — Ya, kresket mad rag muioc'h a dud a studi brezhoneg bremañ, muioc'h a dud a oar lenn, a oar mad ar brezhoneg bremañ. Eveljust, e vije muioc'h c'hoazh martese med kalz a gelaouennoù all 'zo.

Klitch Pobl Vreizh

PV — Ur goulenn all, neuse : petra a soñjit deus **Pobl-Vreizh** ?

PB — Ma, **Pobl-Vreizh** a lennan bepred gant plijadur.

PV — Ya, ha pennadoù hag a zo embannet e-barzh **Pobl-Vreizh** a c'hellfe bezañ embannet iwez e-barzh **AL LIAMM** ?

PB — Me 'gred ewid lod anezo, ya, embannet hon eus pennadoù a seurt-se.

PV — Na welit ket e vefe un diforc'h, ur fos bras, etre seurt pennadoù a vez embannet e-barzh **Pobl Vreizh** ha seurt pennadoù a vefe embannet e-barzh **AL LIAMM** ?

PB — Nann, ewid 'pezh a sell deus ar spered, pezh a sell deus ar stumm, martese. Med ewid ar spered, ne gredan ket.

PV — Mad ! Trugarez.

Komzoù dastumet gant
Y. Dongi hag Herri Gourmelen

UR STAJ POLITIK E BRO-NAONED

E kement micher 'zo, ez eo red kaoud tud varreg, tud o c'housoud o micher. Hag ur vicher eo ar politik iwe, tamm-pe-damm. N'eo ket ur vicher ewid bewañ, ewid gounid e damm kreun ! Med red mad eo anavoud pizh lesennoù ar politik, hag iwe anavoud an istor, istor ar pobloù, istor an emgannoù politikel ha sindikalel. N'eo ket trawalc'h bezañ leun a nerzh-kalon, red eo lakaad ur bern traoù e-barzh ar penn, peb heni en e blass...

Lenn levrioù politikel zo d'ober eveljust, med iwe mont war an dachenn, ha dont a-benn tamm-ha-tamm da c'housoud gwelloc'h pere eo lesennoù diabarzh ar politik.

Diouzh he zu, e teu UDB da vezañ kreñvoc'h, muioc'h anavet, hag all. Setu e oa deuet ar mare d'en em soursial muioc'h iwe eus deskadurezh politikel an emsaverien. Forzh pegen desket e vezer a-hend-all e c'heller bezañ dizesk war an dachenn politikel. Setu ez eo red mont d'ar skol adarre, d'ar skol politik ar wech-mañ. N'eo ket traoù a vank da zeskiñ : petra eo ar c'hospitalism ? Penaos eo deut da vezañ ken kreñv ha prest da vougañ an dud vunut ? Penaos ema stadoù zo a-du gant ar sistem kapitalist o roiñ dehañ kement a zo ezomm ewid dont da greñvaad c'hoazh ? Penaos e c'heller e ziskar ? Petra eo ar sossialism ? Pesort sossialism zo mad ewid Breizh ?

Tud U.D.B. o studiañ en Naoned

Deuet 'oa c'hoant da veur a heni en UDB mont d'ar skol, ha setu perag e oa bet diviset gant ar Burew Politikel, sevel ur staj «Stummidigezh» d'ar 6, d'ar 7 ha d'an 8 a vis C'hwevrer. En Naoned eo ez eo bet graet ar staj-se ewid ar wech kentañ. En Naoned eo ez eo bet fellet da UDB kass hec'h emsaverien, ewid roiñ da c'houde d'an oll ez eo bet hag ema dalc'hmad An Naoned hag al Liger-Atlantel e-barzh Breizh ewiti, daoust m'eo bet lakaet e diavaes hor bro hag espress-kàer eveljust, gant tud ar Galloud.

Ya, «An Naoned e Breizh I» : a-du krenn ema UDB gant ur sort slogan, diasezet war wirionez an istor. Beteg pelec'h e kredo tud ar gouarnamant mont ewid strobinañ tud Bro An Naoned ?

E-pad staj An Naoned, ez eus bet kentelioù, hag iwe kendivisoù : emsaverien

eus hon Strollad e oa an oll «gelennerien». Komzet ez eus bet eus :

- Stummidigezh politikel hag ekonomikel, diwar deorienn.

- Stummidigezh pedagogel pleustreg : deskiñ komz ha skrivañ al langaj politikel, penaos «lenn» ar c'heleier (gousoud mad petra 'vez kavet e-barzh, petra ne vez ket ; perag e chomer mud war draoù 'zo, perag kement a safar war draoù all).

Deuet e oa d'An Naoned forzhig a emsaverien eus UDB ha laouen int bet gant ar staj, an oll gweitbunan. Bourrabted e oa : aesoc'h-a-se ha plijusoc'h-a-se e oa labourad. Savet 'vo c'hoazh, ha muioc'h-mui, stajoù a sort gant hemañ, ewid ma c'hell ar muiañ a dud e-barzh UDB mont da skol ar politik, ha bezañ barrekoc'h evel-se da gass war-raog o stourm, ewid brassañ mad labourerien hon pobl Vreizh.

OSPITAL PSIKIATREG

HANW : LEONID PLIOUCHT

OAD : 37 bloaz

BROADELEZH : UKRAINIAD

MICHER : Matematikour

KLENVED : SKISOFREN

A.E.D.

A-benn ar fin eo deuet er-maes PLIOUCHT eus an «ifern ruz» pe ar «Goulag» evel ma vez graet dioutañ gant an oll bremañ. Se oa bet goulennet gant ur bern tud, eus ar bed a-bezh, gouizieien ha matematikourien en o-zoues, hag ar «P.C.F.» e-unan zoken : eñ, en-oa kredet goulenn digant BREJNEV bezañ un tammig furc'h ewid ur wech.

Med perag'ta e oa bet kaset PLIOUCHT da di ar re sod ? N'eo ket diaes da c'housoud. Ar re sod en U.R.S.S. eo an oll re n'o deus ket menosiou politikel heñvel rik ouzh re ar strollad Komunour. Da gentañ toud, en ul lizher kaset e 1964 da bennoù-bras ar strollad, en deus skrivet PLIOUCHT ne oa ket demokratik awalc'h ar vro. Setu penaos eo bet remerket gant paotred ar c'h-K.G.B. -ar polis a ra war-dro an aferioù politikel.

Med un den kalz danjerussoc'h eo c'hoazh peogwir en eus stourmet ewid difenn gwirioù minorelezhioù an U.R.S.S. Setu, da skwer, ar pezh en eus diskleriet goude bezañ bet dieubet :

— «BRO-UKRAINIA zo bet russiane-kaet en un doare spontus ha diaes da c'housañv. E-barzh ar c'herioù bras, eo aet da get pe dost ar yezh vroadel. Bez'ez eus skolioù ukrainiad evel-just, med ne vez ket studiet enno istor ha sevenadur ar vro ha n'int ket disheñvel tamm ebed diouzh re BRO-RUSSIA... N'eus ket droed ar bobl da studiañ hec'h istor dezi hec'h-unan... Setu

perag ez on a-du krenn ma vo dispartiet BRO-UKRAINIA diouzh BRO-RUSSIA... Gant ur VRO-UKRAINIA dizalc'h nemetken, e vo possibl sevel ur gwir sossialism ha saveteiñ ar sevenadur ukrainiad !».

Biskoazh kemend-all ! War a seblant n'ema ket BRO-UKRAINIA gwir esel eus aosadur ar Broadoù-Unanet (ONU).

PLIOUCHT n'ema ket a-du koulskoude gant menosiou SOLJENITSYN, ur skrivagner bras a-dra-sur, med deuet da vezañ kilstourmer. PLIOUCHT zo chomet marksour, komunour zoken, hag ar sossialism a blij dezañ ar muiañ eo heni DUBCEK, heni newez-hañv PRAGA.

CHIRAK oa laouen-tre o tegemer un den gwallgasset gant ar «gomunourien» hag o tiskouez d'an oll pegen braw ha bras eo BRO-C'HALL, BRO AL LIBERTE ! Ya, med chomet eo e fri war ar gloued goude bezañ kletwet diskleriadurioù PLIOUCHT : «Mad e vije dezañ, emezañ, chom heb kaoseal diwar-benn ar politikerezh !».

Ar paour-kaezh Ukrainiad a ranko chom sioul, peotramant e vo kaset martese dirag Les-Varn-Surentez-ar-Stad ha toullbac'het gant Breizhis ha Korsikis... otonomisted eveltañ.

Ha ma n'eo ket fur awalc'h en toull-bac'h, roet vo dezañ medikamañchoù ispisial leizh e c'henou ha pikurennoù a-zoare, rag e BRO-C'HALL iwe, bezit dinec'h, e vez roet beb seurt traoù d'ar brisonidi, ewid sioulaat ar re a seblant bezañ re droug, dañjerus ha taer.

Bep daou vis lennit

AL LIAMM

ar gelaouenn nemeti o reifñ, c'hwec'h gwech ar bloaz, barzhonegoù, kontadennoù, pennadoù a beb seurt ha keleier. 80 pajenn e peb niverenn.
Rener : Ronan Huon

Koumanant : 30 lur. Studierien : 25 lur
Mme S. CHEREL, 109, bd de Verdun
RENNES - C.C.P. 2184-34 Rennes

LEVRIOU BREZHONEG (Kozh ha newez)

TI GIRAUDON

30, Straed Keranpont

22300 LANNUON

Pg. 35 04 90

DA ZESKIN BREZHONEG

HA D'E BEURZESKIN

UL LEVR NEWEZ SAVET
GANT FANCH MORVANNOU :

ASSIMIL

«AR BREZHONEG DIDORR»

NOTENNOU

GERIOU N'INT KET ANAVET EN OLL RANN-YEZHOU : tud varreg : tud kapabl ; o c'housoud : é ouied ; diouzh he zu : doc'h he zu ; e teu da vezañ : e ta da vout ; deuet : daet ; ezomm : dober, afer ; meur a heni : meur a unan ; beteg pelec'h : beteg menn ; strobinañ : lorbiñ ; eus hon strollad : ag hon strollad ; gwitibunan : kuit heb unan, rac'h an dud ; bourrabted : laouenedigezh ;

GERIOU DIAES DA LOD : diviset : décidé ; stummidigezh : formation ; pleustreg : pratique ; bourrabted : ambiance.

KOUMANANTIT DA

**LE PEUPLE
BRETON**

B. P. 304 — 29273 BREST-CEDEX

HANW.....
HANW-BADEZ.....
CHOMLEC'H.....

a gess e goumanant boutin : 20 lur⁽¹⁾
skoazell : 30 lur⁽¹⁾
estrenvro : 30 lur⁽¹⁾

Amañ an arc'hant dre chekenn-boas⁽¹⁾
mandat-lizher⁽¹⁾
chekenn-bank⁽¹⁾

(1) Diverkit ar gerioù na servijont ket.

C.C.P. RENNES 2365—76.

AR FALZ

kelaouenn drimisieg an Emzao
diasezet gant Yann Sohier
bodet ennañ skolaerien ha kelennerien
Vreizh
a-du gant eur skol vreizheg ha laïk
gwirion

Lennit Ar Falz ! Komanantit d'ar Falz !
(25 lur ewid 6 niverenn)

Ar Falz, straed Kan-ar-Gwez
29245 Plourin-Montroules
C.C.P. 430-20 H Roazon

